

OBDOBÍ 19. STOLETÍ

Bitva u Slavkova (2. 12. 1805)

"Silné prapory vojska mají vždy pravdu."

Napoleon Bonaparte

Bitva u Slavkova je jedno z nejvýznamnějších střetnutí napoleonských válek, které Napoleon Bonaparte považoval za své nejlepší vítězství. Odehrála se počátkem prosince roku 1805 na Moravě nedaleko dnešního Slavkova u Brna a znamenala nejen porážku třetí protifrancouzské koalice, ale i stabilizaci francouzské moci a dominance na kontinentu. Střetnutí je též známo jako Bitva tří císařů, jelikož se jí zúčastnil kromě francouzského císaře Napoleona i rakouský císař František I. a ruský car Alexandr I.

císař Napoleon Bonaparte

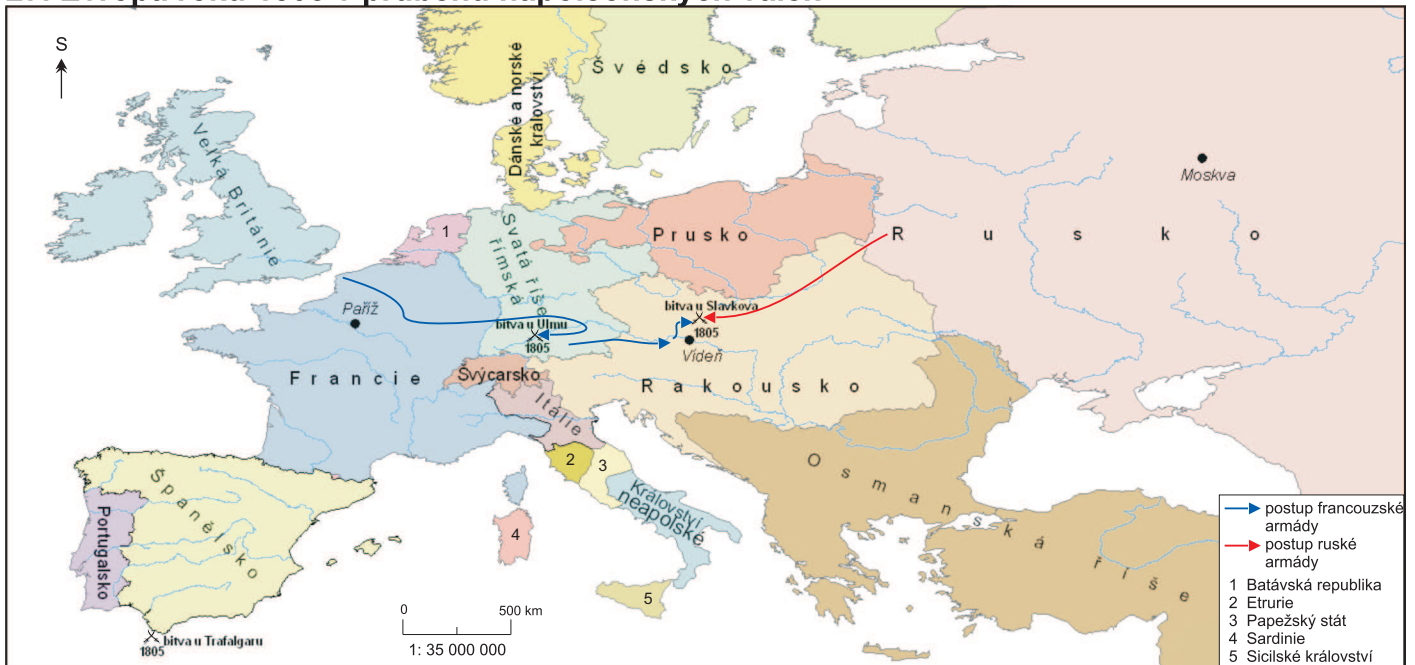
Napoleon Bonaparte (1769 - 1821) se zapsal do historie jako geniální vojevůdce, ale zároveň bývá považován za tvrdého diktátora a muže dychtícího po moci. Narodil se na Korsice v době, kdy tento ostrov připadl Francii. Během Francouzské revoluce se dokázal prosadit přes různé armádní funkce až do čela státu. Korunoval se na prvního francouzského císaře, dokázal porazit v několika válkách podstatně silnější mocnosti, ale po krachu tažení do Ruska a následné porážce u Lipska byl internován na ostrově Elba. Pokus o návrat na politické výsluní jej přivedl k další porážce u Waterloo a deportaci na ostrov Svaté Heleny, kde po několika letech zemřel. Podařilo se mu sice načas vynést Francii do pozice první evropské mocnosti, ale za obrovských ztrát na životech.

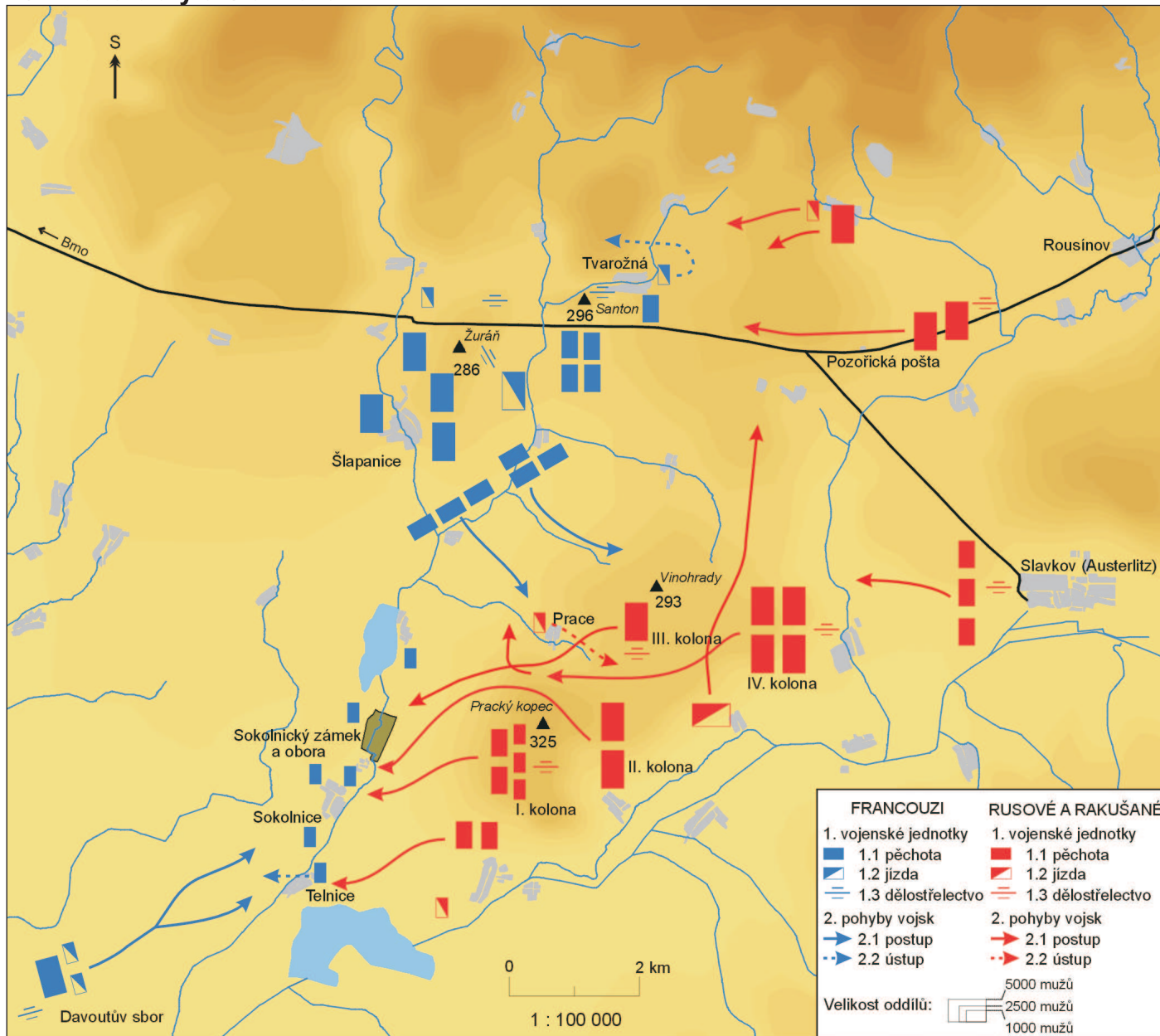
Francouzská revoluce znamenala rozložení starého typu společnosti a nastoupení nové cesty řady evropských zemí, ale za cenu teroru, násilí a nespravedlnosti. Přesto se její hesla rovnost, svornost a bratrství v Evropě postupně ujala a znamenala např. vzrůst nacionalismu v průběhu 19. století. Ideály revoluce šířil nepřímě i Napoleon Bonaparte. Během jeho tažení napříč Evropou se totiž Francouzi dostávali častěji do styku s cizinci.

Francie vedla od počátku Francouzské revoluce řadu válek s mnoha evropskými zeměmi. Tato situace se ještě přiostrčila po nástupu Napoleona k moci. Během roku 1805 se formovala již třetí protifrancouzská koalice. V jejím čele stála Velká Británie, Rakousko a Rusko, tradiční nepřátelé napoleonské Francie. Díky vstupu Rakouska a Ruska do války byl Napoleon nucen opustit myšlenku na vylodění v Anglii. Ta vzala definitivně za své po porážce francouzského loďstva britským admirálem Nelsonem v bitvě u Trafalgaru. Na pevnině se však Napoleonovi dařilo daleko lépe. Díky rychlému pochodu od kanálu La Manche obklíčila francouzská armáda rakouské vojsko u Ulmu a přiměla jej ke kapitulaci. Poté již Napoleonovi nic nebránilo v obsazení hlavního města habsburské monarchie Vídně zcela bez boje. Na pomoc Rakousku však přispěchala ruská vojska, která se spolu se zbytky rakouských sil postavila Napoleonovi u Slavkova.

27. Evropa roku 1805 v průběhu napoleonských válek

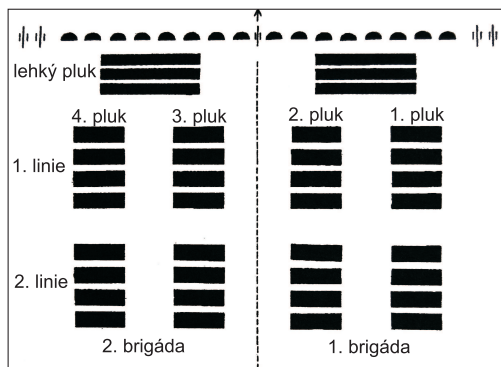
28. I. fáze bitvy u Slavkova

Situace na bojišti od 07.00 do 10.00.

Početní síla armád: francouzská 70 až 75 000, rusko - rakouská 85 000

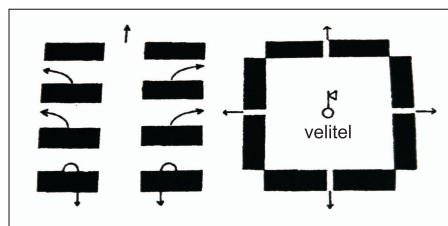
Napoleonovi se podařilo vlákat spojenecké síly do bitvy, jelikož potřeboval protivníka porazit dříve než mu přijdou další posily. Kvůli tomu také opustil výhodnější pozici na návrších. Hlavní část svých sil umístil na své levé křídlo, zatímco na pravém zanechal pouze jedinou divizi. Očekával, že Rusové a Rakušané zaútočí právě proti jeho slabému pravému křídlu. Spojenecké velení v čele s maršálem Kutuzovem skutečně podobný plán vypracovalo. Směrem na Telnice a Sokolnice zaútočily čtyři útočné kolony pěchoty doplněné množstvím děl, více než polovina spojenecké armády. Pomoci udržet francouzské pravé křídlo měl na bojiště teprve přicházející Davoutův sbor. Zatímco většina spojenecké armády útočila na jihu, vyslal Napoleon dvě divize, aby obsadily téměř opuštěné výšiny ve středu bitevního pole. Chráněny mlhou v údolí pronikly nepostřehnuti na úpatí Prateckého kopce a Vinohradů. Zde se setkaly pouze se slabým odporem, ale spojenecké velení obrátilo početnou čtvrtou útočnou kolonu a nasměrovalo ji proti postupujícím Francouzům. K zacelení hrozícího průlomů byly vyslány i záložní oddíly složené především z elitních gardových jednotek. V severní části bojiště zahájily rusko - rakouské síly podpurný útok směrem na Tvarožnou a vrch Santon.

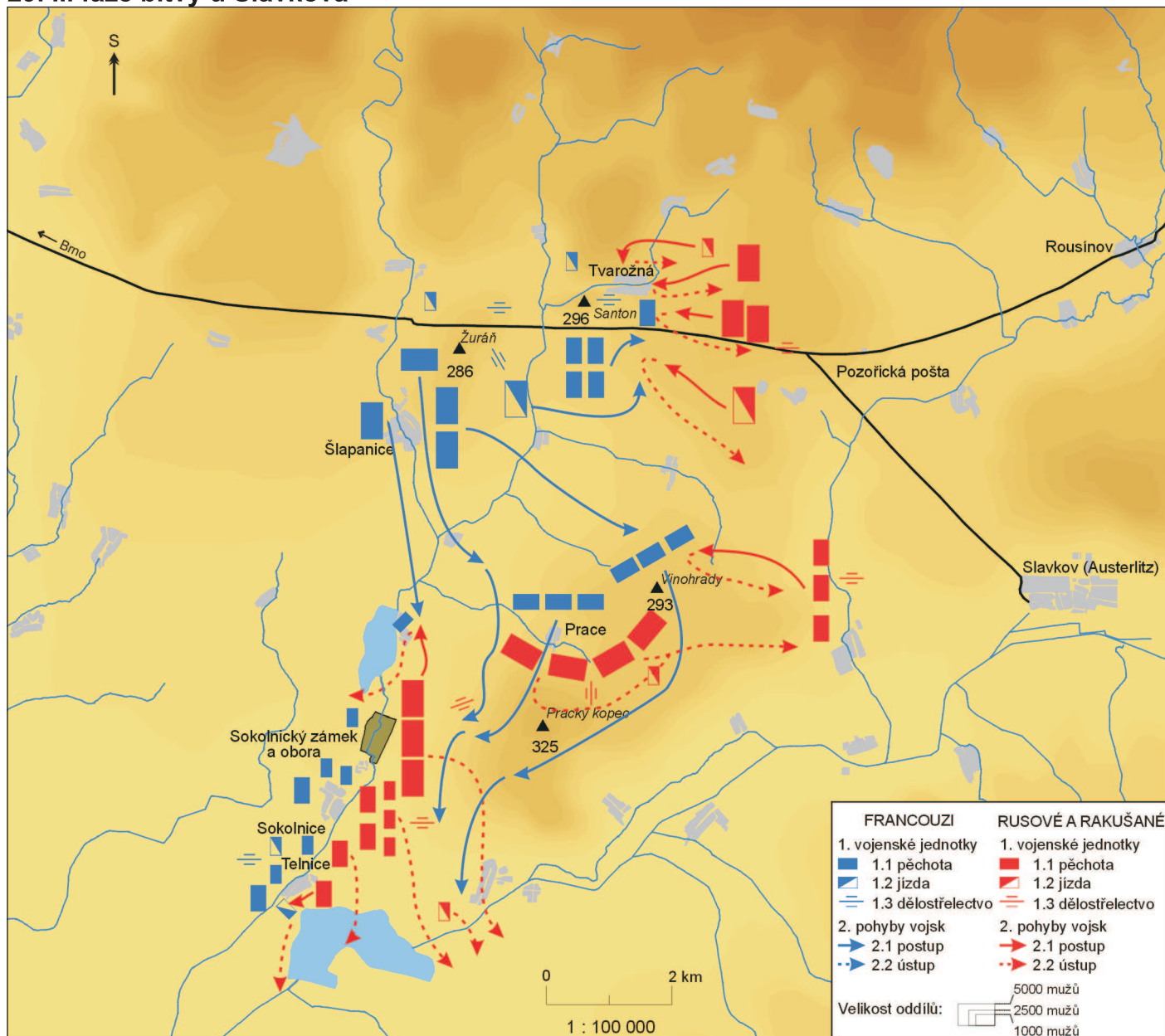
Útočná kolona pěší divize za napoleonských válek

Taktiku útočných kolon zdokonalil Napoleon Bonaparte. Jejím cílem bylo prorazit masou soustředěných pěších útvarů za pomoci dělostřelectva linii protivníkovy pěchoty.

Obrana pěchoty proti jízdnímu útoku se během napoleonských válek zdokonalila. Přestože měly oddíly pěchoty největší výhodu při postavení v linii, kdy mohly plně využít všech pušek v jednotce k palbě, za jízdního napadení se linie stala neudržitelnou. Proto formovala pěchota tzv. karé, čili čtverec z několika oddílů, který nemohl být tak jednoduše rozprášen.

29. II. fáze bitvy u Slavkova

Situace na bojišti od 10.00 do 17.00 Ztráty: Francouzi 8500, spojenci 15 000 mrtvých a raněných a 12 000 zajatých

Ve středu bojiště se snažila čtvrtá spojenecká kolona zabránit pronikání francouzských divízi na výšiny. Po hodině bojů však byla donucena ustoupit a vyklidit bitevní pole. Podobně dopadla záloha spojeneckých sil. Několik jejích útoků na obsazené Vinohrady sice protivníka na čas zastavily, ale poté co Napoleon rozhodl o nasazení vlastních záloh a gardy, byly ruské síly vrženy nazpět. Tak se francouzskému císaři podařilo splnit hlavní část plánu - obsadit Vinohrady a Pracký vrch a následně ohrožovat nepřátelské síly útokem do jejich týlu. Mezitím se v severní části bojiště střetly s nerozhodným výsledkem mohutné oddíly rakouského jezdeckva s francouzskou jízdou. Útok spojenecké pěchoty na Tvarožnou a vrch Santon skončil v palbě francouzských dělostřeleckých baterií a pěchoty a nezaznamenal žádný úspěch. Na jihu se zatím snažily tři útočné kolony spolu s dalšími oddíly prorazit francouzskou obranu u Sokolnic a Telnice. Francouzi se zde proti značné početní převaze protivníka drželi také z důvodu opevnění pro obranu klíčových bodů - zámku a přilehlé obory obehnané zdí. Napoleon využil obsazení Prackého kopce a vpadnul stále ještě útočícím spojencům do týlu. Jejich jednotky se daly na útěk komplikovaný vodní plochou. Francouzi definitivně ovládli bojiště.

Armáda období napoleonských válek se skládala ze tří základních druhů vojska: nejpočetnější pěchoty, mobilního jezdeckva a díky přesnějším kanonům i stále důležitějšího dělostřelectva. Jízda byla vyzbrojena především šavlemi, ale často také palaši, kopími a palnými zbraněmi. Základní výzbrojí pěchoty byly muškety opatřené bodáky pro boj z blízka. Dělostřelectvo se dělilo podle ráže (od 7 cm do 12 cm) na lehké a těžké.

car Alexandr I. (1777 - 1825) vládl v Rusku v napoleonském období. Jako vrchní velitel ruské armády se zúčastnil bitvy u Slavkova. (vlevo)

císař František I. (II.) (1768 - 1835) vládl jako první rakouský císař. Před zrušením Svaté říše římské panoval také jako její císař. Vstoupil do několika válek s Francií, úspěšný byl pouze zřídka.

Vídeňský kongres probíhal v letech 1814 a 1815. Měl korigovat vztahy mezi evropskými mocnostmi po bouřlivých napoleonských válkách. Jedním z cílů se stala restaurace situace před Francouzskou revolucí. Byla zde též uzavřena tzv. Svatá aliance, spojenecká smlouva mezi Ruskem, Rakouskem a Pruskem s cílem udržení stávajícího stavu a vzájemné pomoci při případných povstáních a revolucích.

Empíř a móda. Na počátku 19. století se začíná projevovat nový styl klasicismu, který se vyznačoval větším důrazem na antické vzory. Nejvíce se tento návrat k antice projevil v dámském odívání, kde se stal módním uvolněný a splývavější oděv. Na obrázku jsou zachyceny dva páry, pár vpravo je oblečen ve stylu dvorní šlechty poloviny 18. století, pár vlevo podle raného empírového vzoru devadesátých let 18. století.

Po bitvě u Slavkova zanikla další protifrancouzská koalice. Rakousko ztratilo některá území, ale i vliv ve Svaté říši římské, která byla po staletí doménou rakouských Habsburků. Napoleon tuto říši zastupující jednotlivé německé země zrušil a částečně nahradil spojeneckým Rýnským spolkem. Do určité podřízenosti nebo alespoň nuceného spojení s Francií se dostala větší část evropských zemí. Platila slova ruského cara, který po bitvě u Slavkova poznamenal, že vládcové Evropy jsou od nynějška pouze dětmi v rukou obra. Napoleonovi se podařilo během několika let změnit politickou mapu Evropy. Podobná situace ale neměla trvat dlouho. Po roztržce s Ruskem, které opustilo spojení s Francií namířené proti Velké Británii, vpadl Napoleon do Ruska. Přes nerozhodnou bitvu u Borodina a obsazení Moskvy skončil útok fiaskem a úplným zničením "Velké armády". Bez silné armády byl Napoleon zranitelný. Toho využily mnohé země a vypověděly Francii válku. Následovala bitva u Lipska a internace Napoleona na ostrově Elba. Napoleon však po zdařilém útěku znovu ovládl Francii. Byl však poražen u Waterloo a deportován na ostrov Svatá Helena. Evropě se tím dostalo po dlouhé době trvalejšího míru. Během Vídeňského kongresu byl dohodnut částečný návrat k hranicím i vnitřnímu stavu před Francouzskou revolucí. Svatou říši římskou však nahradil Německý spolek, v němž Rakousko postupně ztrácelo své pozice. Revoluční hnutí bylo utlumené a mělo se vrátit až roku 1848.

30. Evropa v období po Vídeňském kongresu

